

A FÉLELEM KORA

HORVÁTH PÁL

FÉLÜNK - AZ ASZTEROIDÁTÓL

TÓTH GERGELY

A FÉLELEM KORA

A 20. és a 21. század alapvető emberi életérzése a félelem. Személyes életünkben rettegünk betegségtől és haláltól, attól, hogy elhagy a társunk, elvész a munkánk, elkallódik a gyerek, ha még van, hogy sikertelenség és balszerencse kíséri mindennapjainkat. Félünk a betörőtől, és attól, hogy megtámadnak az utcán, hogy üzleti kudarcok érnek, szegénység fenyeget, hogy átvernek minket a politikusok, az ügynökök, a reklámok.

Szöveg - Horváth Pál

- ♦ Már a 19. század derekán megfogalmazta ezt az ember istennélküliségén és társtalanságán eltöprengő dán bölcselő, Kierkegaard, aki a félelem érzetét tekintette a legnagyobb, legnyomasztóbb tehernek, amit életünk során el kell viselnünk. Mára mindennapi tapasztalatunkká lett, hogy a modern ember személyes szabadságának, egyénként való kiteljesedésének, annyira óhajtott autonómiájának az árát magányával fizette meg, még akkor is, ha tömegtársadalomban él. Az egyedüllét pedig kiszolgáltatottságot, félelmet szül. Ősi ösztönök által vezérelt jelenség, hogy a sötét szobában magára hagyott kisgyerek félelmében fejére húzza a takarót, de még felnőttekkel is megesik, hogy sötét úton, erdei ösvényen haladva csak azért csapnak zajt, azért dúdolnak, énekelnek, hogy eloszlassák az egyedüllét félelmét. De túl egyéni, hétköznapi, életünkből száműzhetetlen félelmeinken, a mai kor emberének, társadalmának, közösségeinek életét általában is félelmek szervezik, és napi élménnyé válik a költő szava: „fortélyos félelem igazgat”. Zsigereinkben van a félelem, de gerjesztik, gerjesztjük is azt magunkban. Vevők vagyunk a rémületre, ha kítör egy járvány, ha felröppen a híre, hogy biztos források szerint napokon belül kozmikus katasztrófa jön és vége lesz a világnak. A képernyők előtt kéjesen rettegünk természeti katasztrófákon, háborúkon, félünk migránstól, hajléktalantól, de nem vesszük észre, hogy néha jogos rettegéseinket valószínű félelemipar táplálja, nagyítja fel. Ez a félelem teszi, hogy ha a politika irányítói háborúval, terrorizmussal fenyegetnek, egész társadalmak fogadják el személyes életük ellenőrzését, szabadságuk korlátozását. Az utcára kerülés, a munkahely elvesztésének félelme teszi, hogy a munkás emberek rettegve vetik alá magukat a munkáltatói akaratnak, hogy többet vagy kevesebbet dolgozzanak. A média világának hivatásos rettegői és a félelemipar apostolai, prófétái tömegekben hintik el a zsigeri félelem, sőt, az utána való vágyakozás csíráit baljós prognózisokkal, hírekkel és rémhírekkel, amire azután a szórakoztatóipar csak ráerősít a maga horror- és thrillerkinálatával. Ha pedig félelmeink rendszerre szerveződnek, nem a bölcs óvatosságot, a minket érő fenyegetések okos elhárítását sugallják, hanem lefegyvereznek: pánikot, rossz közérzetet, örök elégedetlenséget, mélyszégyen pesszimizmust szülnék. Amikor a világunkat fenyegető környezeti katasztrófáról hallunk, kéjesen ríogatjuk egymást, de ugyanúgy tékozzoljuk tovább természeti értékeinket, ugyanúgy szeméttel terítjük be világunkat, mint korábban. Csóváljuk a fejünket, amikor a népességfogyás, a közelgő demográfiai katasztrófa hírei eljutnak hozzánk, majd bölcsen levonjuk azt a következtetést, hogy egy ilyen jövőnek nem is szabad utódokat szülnünk, nemzenünk. Máskor indokolt vagy indokolatlan megélt félelmeink agressziót váltanak ki bennünk. Így ha rettegünk a felénk zúduló migránsok, idegenek, bevándorlók áradatától, csak az elzárkózás, az elutasítás, az idegengyűlölet útját tudjuk járni, félelmeinket mások megfélemlítésével próbáljuk orvosolni. Félelmet táplál bennünk a reklámok csillogó világa is, hiszen ha nem szerezzük meg a kínált javakat, félő, hogy lemaradunk a többiektől, ha nem szedjük garmadával a képernyőn kínált

FÉLÜNK – AZ ASZTEROIDÁTÓL

Európában, Magyarországon félünk. Most pedig új, konkrétabb félelem csatlakozott homályos rossz érzésünkhöz, az „iszlám veszély”. Legjózanabbnak és bátornak megismert barátaim is lányaikat megerősítő arab betelepülőket, fiaik torkához kést tartó, „Allah akbar”-t ordító drogos muszlim fiatalokat, terroristákat vizionálnak. Borúlátó jövőképünkben zárt közösségeket látunk, amelyek Európa keresztény testébe ékelődnek, ellenállnak nyelvünknek, kultúránknak, törvényeinknek, gyulladásként növekedve. Most próbáljunk bel- vagy geopolitikai elemzések helyett felvázolni egy olyan elméleti keretet, amely segíthet gondolataink rendszerezésében, hogy eszünk mutasson iránymutatást az idegengyűlölet vagy éppen a naiv humánus szélsősége között. Ehhez a vállalati kockázatelemzés módszertanát, Arisztotelész demokráciafelfogását, végül a jézusi küldetés és a menedzsment SWOT-elemzésének elegyét használjuk.

„...bár Isten alakjában létezett, nem tartotta Istennel való egyenlőségét olyan dolognak, amelyhez mint zsákmányhoz ragaszkodnia kell...”

Fil 2,6

Szöveg - Tóth Gergely

csodaszereket, szinte már a temetőben érezhetjük magunkat, ha nem a fogyasztás és a szerzés oltára előtt áldozunk, a félelem mellett még a boldogtalanság vizében is meg kell merítkeznünk. Könnyen gerjeszthető és könnyen manipulálható félelmeink alapvető és végső oka a bizalom hiánya másokban és a bizalom hiánya önmagunkban. Hiányzik a mai ember szellemi horizontjáról az a feltétlen támpont, az a valaki, valami, akinek, aminek nekivette a hátunkat, bajaink, gondjaink ellenére boldog magabiztossággal szemlélhetnénk jelenünket és jövőnket. Korunk embere azért fél, mert magányos, mert nem ismer már sem Istent, sem embert, miközben egyedül gyámoltalan, kiszolgáltatott, már önmagában sem bízik, önmagát sem ismeri. Istenre, hitre, lelki derűre rávágta az ajtót, embertársaira pedig csak félelmei okozójaként vagy rettegéstársakként képes tekinteni. Pedig érdemes volna figyelnie a II. János Pál pápa által drámai egyszerűséggel megfogalmazott krisztusi üzenetre: *Ne féljete!* Hiszen ha korunk embere úrrá tudna lenni az őt körülvevő, maga, magunk gerjesztette félelmek rendszerén, továbbra is kísérik ugyan életét veszélyek, bajok, fenyegetések, de a félelemnélküliség derűje bátorítaná, és újrainyitná a hit, a bizalom, a szeretet magunkra zárt kapuit. ♦

„Ne féljete! Nyissátok meg, sőt, tárjátok ki Krisztus előtt a kapukat! Nyissátok meg az Ő üdvözítő hatalma előtt az államhatárokat, a gazdasági és politikai rendszerek határait, a kultúra, a fejlődés és a civilizáció széles mezőinek korlátait! Ne féljete! Krisztus tudja, 'mi lakik az emberben'. De egyedül Ő tudja ezt.”

II. János Pál pápa

MENEKÜLTEK KOCKÁZATA

	MI	„AZOK” - ŐK	
RÖVID TÁV	<ul style="list-style-type: none"> • Terrorcselekmény • Helyi rendbontás • Betegségek • Határokon összecsapás • Forgalom lassul, megbénul 	<ul style="list-style-type: none"> • Visszatoloncolás • Halál, baleset • Nyomor • Radikalizálódás • Depresszió, honvágy 	KIVÁNDORLÁS
	HOSSZÚ TÁV	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturális integráció? • Nemzet homogenitása • Nagyobb társadalmi terhek • Gazdasági terhek • Munkahelyek? 	

– Mégis, kinek milyen kockázata?

– Egyetemi hallgatóimmal egy félévén át elemeztük a menekült-kérdést kockázati szempontból. Adatokat gyűjtöttünk itthonról és külföldről, összeszedtük a hazai sajtó vonatkozó közéleti megnyilvánulásait, szögyakoróságokat számoltunk, grafikonokat, táblázatokat és hibafákat készítettünk. Az eredeti kérdés az volt, valódi, s ha igen, milyen kockázatot jelentenek számunkra a menekültek? Nem volt ez igazi tudományos kutatás, hiszen mindnyájan laikusok vagyunk a témában, mégis tanárként is hasznos tanulási folyamat részévé váltam.

Nagy a kísértés, hogy bemutassam „eredményeinket”, s tényekkel, adatokkal támasszam alá saját álláspontomat, ám helyette inkább egyetlen hevenyészett táblázatot mutatok be. Míg saját szempontunkból még a rövidtávú problémák is inkább középtávúnak tűnnek, a hosszútávúak pedig bizonytalanok, addig a másik oldalon igen égető sürgősségű és konkrét kockázatokot látunk. A bal oszlopban megoszlanak a kockázatok egy igen nagy népesség között, így személyes érintettségünk esélye nem sokkal nagyobbak látszik, mint egy lottónyeresemény. Ám a jobb oldali oszlop esélyei inkább az orosz rulettéhez közelítenek. A „menekültek kockázata” tehát egyfelől ezt jelenti: Kockázatot jelentenek nekünk az idejövő ismeretlen népek? Jó ez nekünk? Elvárható tőlünk az ilyen mértékű segítség, befogadás? ➤

A válaszok a bezárkózás, jogos önvédelem avagy kirekesztés mellett szólnak. De ekkor betolakszik keresztény és/vagy humanitárius elveket mélyen valló másik énünk, amely nem tud nem tudomást venni a híradók, ISIS-videók és cikkek által közvetített másik valóságról, a „menekültek kockázata” másik értelméről: Mi történik ezekkel az emberekkel, ha otthon maradnak? Miért jelent számukra nagyobb biztonságot az amúgy veszélyes örök kivándorlás? Próbáljuk hát feloldani ezt a morális skizofréniát!

– Mit jelent a tömeg?

– Itt kell megjegyeznünk, hogy arányaiban igen kevesen jönnek Európába. Szíriában például legalább 5 millió menekült zsúfolódik az amúgy 5 milliós lakosságú tengerparti, viszonylag békés területen (1. pufferzóna), legalább 4 millióan várakoznak a helyzet stabilizálódására és a biztonságos hazatérésre a szomszédos országokban (2. pufferzóna: a menekültek száma szerinti sorrendben Törökországban, Libanonban, Jordániában, Irakban, Egyiptomban és Líbiában). Európa csak a 3. pufferzóna: a célszámként főleg Németországba és Svédországba igyekvő menekültek száma összesen 1 millió körül lesz 2015 végére. Ez kétségtelenül nagy teher ennek a két országnak, ám a teher elosztva – kötelező vagy önkéntes „kvóták” által – feltehetően nem viselné meg túlzottan Európát, a maga közel 600 millió lakosával. Ráadásul az öreg kontinensen a világ vezető kutatóinak előrejelzése szerint 2025 és 2100 között 129 millió lakossal kevesebb él majd, ami 22 százalékos csökkenés a 2000-es népességhez képest. (Saját számítások részletes statisztikai előrejelzései Wolfgang Lutz, Warren Sanderson, Sergei Scherbov 2001-es *The end of population growth* című cikke alapján. Nature 412.)

Az ilyen érvekre könnyen jönnek ellenérvek: mi akarjunk szaporodni, inkább jó keresztény polgárokat szeretnénk stb. Azaz ne bátorítsuk a migrációt. De kérdés: sok múlik-e Angela Merkel vagy más véleményformálók „invitálásán”, befogadó és türelmes nyilatkozatain? Véleményem szerint nem túl sok. A migráció túlnyomó valószínűséggel népvándorlássá fog alakulni. Mert ha sikerülne is a nagyhatalmaknak megegyezni a szíriai helyzet rendezésében és a többi háborús góc megoldásában, még legalább két nagyobb erő fogja működtetni a népvándorlási pumpát. Az egyik az elviselhetetlen szintű egyenlőtlenség a világ „boldogabbik” és fejlődő fele, jobban mondva 10 és 90 százaléka között, a másik a globális felmelegedés. Az Egyesült Államokban hivatalosan is megjelentek az első klímame menekültek: 2015. elején ugyanis menedékkérelmet nyújtottak be az amerikai hatóságoknál a korábban atomkísérleteknek helyt adó, csendes-óceáni Bikini-korallzátony lakói a klímaváltozás súlyos következményei miatt. A Hawaii és Ausztrália között félúton elhelyezkedő, 102 ezer fős Kiribati pedig az első ország lehet, amely a tengerszint-emelkedés miatt teljesen eltűnik a Földről. Az ENSZ tanulmánya hosszabb távon 250 millió és 1 milliárd közötti (!) klímame menekülttel számol.

Rájuk már semmiképpen nem lehet majd azt mondani, hogy megélhetési bevándorlók, helyesebb lesz a túlélési bevándoló kifejezés. S magának Európának is érdemes lenne eleve lebegő kerítéseket építeni tengerpartjaira, különösen Nagy-Britanniába, Hollandiába és a Németalföldre.

NEM KIVÁNSÁGMŰSOR

A menekültügyi probléma tehát „aszteroida” típusú, azaz elkerülhetetlen. Nem nagyon számít, jó-e nekünk, vállaltunk-e megoldására nemzetközi kötelezettséget, mik a gazdasági vonzatai. Az aszteroida jön. Csak bolygónk radikális irányváltásával lenne elkerülhető, tehát jobban tesszük, ha összefogunk megoldása érdekében. A globális felelősség hangzatos szövegből húsbavágó valóság lett a hatalom birtokosainak számára. Talán nem túlzás azt állítani, hogy véget ért az egyéni (párt, nemzeti, EU-s) érdekek védelmének és ütközésének időszaka, s egy utunk van a pozitív jövő irányába: az igazságon és könnyörületen alapuló közjó megtalálása, amely óhatatlanul néhány rövidtávú érdekünk feladásával jár, látszólag fenyegeti biztonságunkat, kényelmünket, gazdagságunkat. Ám ha Jézus istenségét nem tartotta olyan dolognak, amelyhez mint zsákmányhoz, konchoz, jusshoz ragaszkodjék, ragaszkodhat-e a magát Európában egyik legkeresztényebbnek tartó magyar nemzet elért biztonságához, kényelméhez, gazdagságához mindenáron? Nem Istennek és szerencséjének is köszönheti mindezt? Nem talentumként kell-e kezelnünk békénket és jólétünket, amelyet elásni nem túl bölcs dolog? ♦

VENDÉGEK ÉS VENDÉGLÁTÓK

2012-ben már közöltünk egy riportot e sorok írójáról és újdonsült feleségéről, akik kerékpáron keltek világ körüli nászútra, hogy ezzel is felhívják a figyelmet a fenntartható fejlődésre és a család fontosságára. Akkor még úton voltak. Azóta eltelt csaknem 4 év, de a személyesen megtapasztalt élmények egész életre szóló igazodási pontokat adnak számukra – és talán a mi képünket is árnyalják.

Szöveg - Harkányi Árpád / RIPORT / Kép - Harkányi Árpád és Zárug Zita

- ◆ A több mint 4 éves kerékpáros nászutunk első két Ázsiában töltött évében 28 napot töltöttünk Iránban, 63 napot Pakisztánban és 69 napot a szintén muzulmán többségű Bangladesben. Se ezekben, se más országokban nem ért minket semmi komoly atrocitás, pedig kerékpáron utaztunk, saját magunk szerveztünk mindent, általában a legolcsóbb szállásokon aludtunk, vadkempingeztünk és rengetegszer a helyiek fogadtak be minket otthonaikba. Kellő elővigyázatossággal, de félelem nélkül, kíváncsian jártuk négy évig a világot és sok család otthonába tekinthettünk be. Nem csak muzulmánokéba, hanem hindu, buddhista, keresztény és ateista, szegény és gazdag, elmaradott és nyugati országok polgárainak életébe is. Anyagi helyzettől, etnikai, vallási hovatartozástól és nemzettől függetlenül mindenhol barátságosak voltak velünk és utazókként mi is megpróbáltunk jó nagykövetei lenni a nyugati világnak és Magyarországnak, a turistáknak és a kerékpártúrázóknak. Közben mi is valósabb képet kaphattunk 46 ország kultúrájáról és embereiről, mint ami a híreken keresztül eljut hozzánk. Senki nem próbált minket megtéríteni és soha nem kerültünk hátrányba azért, mert keresztény országból jöttünk. Sőt, mikor iráni barátaink meghallották, hogy a feleségem hittanár, a kereszténységről és a Bibliáról kérdezték. Észak-Pakisztánban, a hunzáknál az iskolaigazgató elmondta, hogy szívesen látna minket tanítani az iskolában és amíg így önkénteskednénk, egy család befogadna minket magához, mi taníthatnánk idegen nyelvet, zenét, játékokat, bármit, akár még kereszténységet is, mert minden tudás értékes. Igen, a feleségemnek a női formáit eltakaró ruhát kellett hordani Iránban, de a biciklizés közben kendő helyett elég volt a bukósisak, és az, hogy ezt mennyire vettük szigorúan, családonként változott. Volt, ahol nekem is szóltak, hogy vegyek hosszúnadrágot, és volt, ahol a vidéki kis utcában fejkendő nélkül beszélgettek velünk a minket befogadó család női tagjai. Máskor előkerült a konyhapult mögül egy üveg szeszes ital és láttunk a nappali függönye mögé bújtatott műholdas adást vevő antennát.

Banglades, Teknaf – Zita egy olyan menekülttáborban játszik a gyerekekkel, ahol a Mianmarból menekült rohingya muszlim menekültek élnek, akik a mianmari buddhista többség szélsőségeinek üldözése miatt menekültek Bangladesbe. ➤

➤ Egy iráni család vendégszeretében

➤ Egy pakisztáni család vendégszeretében

➤ Sajjad 14 éves volt, mikor leszólított minket Iránban, és meghívott minket az otthonába. Azóta már 18 éves, de a mai napig tartjuk vele a kapcsolatot és visszavár minket a hazájába.

➤ Még egy Új-Delhiben lévő, bengáliak lakta nyomornegyedben is méltósággal és szeretettel fogadtak minket, senki nem kéregetett, senki nem sajnáltatta magát, ellenben még teázni is behívtak minket magukhoz, ami igen elgondolkodtató és szemléletformáló tapasztalat volt.

Az általunk 3. világnak nevezett országok polgárai szemében mi nyugatiak tűnhetünk követelőzőnek, materialistának, mert bizony azt tapasztaltuk, hogy a „fejletlenebb” országok kultúráiban az emberi kapcsolatok és a család sokkal nagyobb szerepet tölt be az emberek életében, mint a miénkben, arról nem is beszélve, hogy az élet ritmusa is valahogy nyugodtabb, talán pont azért, mert legtöbbjük életét még nem a legújabb autó megszerzésének kényszerérzete vezérli. Féltő, hogy a mostani „menekülthullám” el fog törpülni mellett, ami majd az éghajlatváltozás következtében megindul felénk. A jobb, gazdagabb, könnyebb világba és életbe való törekvés is a kinyílt, átlátható és átjárható globális világunk következménye. Ha „elviseljük” a fejlődő országokból hozzánk áramló, rabszolgamunkák és a természet kizsákmányolásán alapuló olcsó termékeket és a velük ölünkbe pottyant kényelmet és jólétet, akkor jó, ha ezzel is szembenézünk. Minket családok százai nyílt szívvel, kedvességgel fogadtak szerte a világban, és azt is megtanultuk, hogy ahogy mi viszonyultunk hozzájuk, végül ők is aszerint kezeltek minket. A kultúrák közti különbség nem olyasvalami, amitől tartanunk kell, hanem olyasmi, amit csodálnunk kell, és ha attól félünk, hogy eltűnik, ami a miénk, akkor a szomszédunk szokásai tiszteletben tartásával ápolnunk, művelnünk kell a sajátunkat. ♦

Hamed (21) és Heshmat (23), egy iszfaháni testvérpár, a vonaton szőlítettak le minket, aminek nagy barátság lett a vége. Egy egész napot együtt töltöttünk velük a városban, ahol az örmény keresztény negyedben ők kíváncsian kérdezték Zitát a bibliáról és a kereszténységről. Két nagyon tisztelettel, jólelkű, kíváncsi fiatalembert ismertünk meg bennük. ➤

ELVESZETT JELENTÉS

Alec Soth hálás megbízást kapott 5 másik fotóssal együtt a New York Times Voyages magazintól. Nem volt más dolguk, mint az álomnyaralásuk helyszínére elutazni és egy fotóriporttal hazatérni onnan. A népszerű amerikai fotós Tokiót választotta.

Szöveg és kép - **Kovalovszky Dániel / VILÁG-KÉP**

- „Az egyik kedvenc filmem a Sofia Coppola rendezte Elveszett Jelentés, ezért elhatároztam, hogy eltöltök 5 éjszakát a tokiói Hyatt Park szállodában – itt forgatták a filmet – úgy, hogy nem hagyom el közben az épületet, hanem inkább magamhoz hívom a várost. A Craigslist és egyéb internetes oldalak segítségével táncosokat, nyelvtanárt, szakácsot és egyéb embereket rendeltem a szobámba. Így legalább annyit megismertem a városból, mintha abban az öt napban templomokat és múzeumokat látogattam volna sorra. Általában nagyon óvatosan fotózom az enyémtől eltérő kultúrákat, de most úgy éreztem, hogy az eredményt vállalhatom, hiszen én teremtettem meg a körülményeket azzal, hogy ki sem léptem a szállodából. Egy idegen kultúra mesés felszínével találkoztam a magamhoz rendelt embereken keresztül, mégis teljesen összezavarodtam, elvesztem a jelentésében, valóban nem tudtam értelmezni.”

„Sari DJ, táncos és énekes. Ebben a ruhában sétált végig a szállodában, nem kis feltűnést keltve. Van egy jelenet az Elveszett Jelentésben, ahol Scarlett Johansson rózsaszín parókát visel, ezért vettem én is egy ilyen parókát, hogy valakin majd lefényképezem, ezzel is utalva a filmre. De Sari ezzel a kék parókával érkezett meg a szobámba és úgy éreztem, ez legalább olyan jó, mintha a rózsaszínt erőltetném rá a fejére.”

Alec Soth (1969) napjaink egyik legkeresettebb fotográfusa, nagy lélegzetű munkáival elsősorban az Egyesült Államok vidéki életét dokumentálja. Fotóesszéit könyv formátumban publikálja, rendszeresen kiállít a legnagyobb galériákban, az Henry Cartier-Bresson és Robert Capa alapította Magnum fotóügynökség tagja.